

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

TÉMATICKÁ FOTOGRAFICKÁ PUBLIKACE

AUTORSKÁ KNIHA O CYKLIČNOSTI ČASU

BcA. Martina Havlová

Plzeň 2021

**Západočeská univerzita v Plzni Fakulta designu a umění Ladislava
Sutnara**

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Multimediální design
Specializace Užitá fotografie

Diplomová práce

TÉMATICKÁ FOTOGRAFICKÁ PUBLIKACE

AUTORSKÁ KNIHA O CYKLIČNOSTI ČASU

BcA. Martina Havlová

Vedoucí práce: MgA. Vojtěch Aubrecht
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. Martina HAVLOVÁ**
Osobní číslo: **D17N0063P**
Studijní program: **N8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Intermediální tvorba, specializace Užitá fotografie**
Téma práce: **TÉMATICKÁ FOTOGRAFICKÁ PUBLIKACE**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Obrazová publikace, autorská kniha, kniha-objekt.

Tvůrčí záměr: Vytvoření ucelené autorské publikace s jednotným rukopisem, ve které se snoubí fotografické, knihařské a jiné výtvarné tendence.

Způsob realizace: Analogová fotografie, digitální fotografie, knihařská práce.
Materiály k tisku, stejně tak jako knihařské materiály, budou vybrány na základě charakteru publikace, aby podpořily celkové vyznění práce.

Cíl: Aplikace všech doposud nasbíraných tvůrčích i technických dovedností se snahou přesahu a důrazem na výtvarné zpracování. Znárodnění vlastního vztahu a reflexe k fotografii. Prozkoumání daného tématu z různých rovin.

Předpokládaný charakter výstupu: Tématicky jednotná autorská fotografická publikace obsahující min. 20 fotografií a výběr výstavních fotografií (formát, provedení a počet fotografií vyplýve v průběhu zpracování). Portfolio s min. 40 pracovními fotografiemi z průběhu práce.

Rozsah průvodní zprávy: Min. 15 normostran.

Rozsah teoretické části: **min. 15 normostran textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování DP**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

SONTAG Susan. *O fotografii*. Paseka, Barrister & Principal, 2002. ISBN 80-7185-471-9.
BARTHES Roland. *Camera Lucida: Reflections on Photography*. Vintage Publishing, 1993. ISBN 0099225417.
HEIFERMAN Marvin. *Photography Changes Everything*. Aperture, 2012. ISBN 1597111996.
WALDEN Scott. *Photography and Philosophy: Essays on the Pencil of Nature*. Blackwell Publishing, 2008. ISBN 9781405139243.
CARTIER-Bresson Henry. *The Man, The Image & The World*. Thames & Hudson, 2006. ISBN 13 978-0500286425.
CARTIER-Bresson Henry. *The Decisive Moment*. Steidl Publishers, 2014. ISBN 3869307889.

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Vojtěch Aubrecht**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání diplomové práce: **29. května 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2021**

Dle rozhodnutí č. j. *ZM 011979/2020*
stanoven nový termín odevzdání BP/DP... **3-0 -07- 2021**

L.S.

Doc. akademický malíř Josef Mištera v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 16. září 2020

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, červenec 2021

podpis autora

Poděkování:

Moc ráda bych poděkovala MgA. Vojtěchu Aubrechtovi nejen za vedení mé diplomové práce, ale zejména za citlivý a lidský vhlad do mých jednotlivých prací v průběhu celého studia, který pro mě byl vždy obohacující, povzbudivý a dopředu posouvající.

Můj dík také patří prof. Mgr. Štěpánu Grygarovi za cenné rady a rozšiřování mých obzorů v průběhu studia.

Za pomoc s realizací odlitků přírodnin děkuji doc. MgA. Ludku Míškovi.

Děkuji své rodině za jejich podporu a za to, že při mně vždy stojí.

OBSAH

	ANOTACE	8
1.	POPIS PŘÍPRAVY A REFLEXE PROCESU VLASTNÍ TVORBY	9
	1.1 Rešerše zvoleného tématu	9
	1.2 Důvod volby tématu	20
2.	POPIS VÝSLEDNÉHO DÍLA A JEHO VYUŽITÍ	23
	2.1 Popis díla – kniha	23
	2.2 Popis díla – cínové odlitky	28
	2.3 Využití	31
3.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	33
	a) knižní a periodická literatura	33
	b) internetové zdroje	34
4.	RESUMÉ	35
5.	SEZNAM PŘÍLOH	37
	PŘÍLOHY	39

ANOTACE

Práce nesoucí název „Můj kabát zachytil se do ostružiní“ se skládá z knihy fotografií a textů a sedmi cínových odlišků přírodnin.

Autorská kniha, kterou jsem vytvořila, pojednává zejména o krajině a chůzi v ní, rozjímání, pozorování, rostlinách, přírodních cyklech a času, který je současně jmenovatelem všech výše zmíněných. Chtěla jsem vytvořit knihu, která by byla povzbuzením v době, kdy se všechno odehrává velmi rychle. Kniha „Můj kabát zachytil se do ostružiní“ je pozvánkou k vnímání plynoucího času více jako kruhu, nežli linky. Optimismus kruhu totiž tkví v návratu na začátek, tedy, nic nemůže být ztraceno, nic nikam neutíká.

Knihou, místy, ročními obdobími a časem nás provází rostliny. Jsou to právě ony, které nám na cestách dělají společnost a jejichž stádia vypovídají o dané části roku. Rostliny jsou s během roku spjaty tak úzce, že se staly úzkou součástí tradic, oslav a celkově našich životů.

Klíčová slova: fotografie, čas, cykličnost, chůze, krajina, rostliny, roční doby

POPIS PŘÍPRAVY A REFLEXE PROCESU VLASTNÍ TVORBY

1.1 Rešerše zvoleného tématu

Ústřední téma *čas* je tak obšírné, jak jenom téma může být. Ve své obecnosti je ale čas se vším spjat velmi úzce; dotýká se všeho a všech, nejenom v každém přítomném momentu, ale i v minulosti a budoucnosti. Zabývat se ve své diplomové práci časem se může z mé strany jevit jako troufalost; čas je velký pojem, jímž se zabývalo mnoho myslitelů a filozofů a který často zaznívá v naší společnosti, zároveň je však v čase krásná ambivalence toho, že i kdybychom se nad ním nikdy nepozastavili a nezamysleli do větší hloubky, i tak jím bude náš život skrz naskrz protkaný.

Čas je hlavním motivem sbírky T. S. Eliota, *Čtyři kvartety*, která začíná těmito slovy:

*„Čas přítomný a čas minulý
jsou snad oba přítomny v čase budoucím,
a čas budoucí je obsažen v čase minulém.
Jestliže všechen čas je věčně přítomný,
žádný čas nelze vykoupit.*

*Co mohlo být, je pouhá abstrakce,
jen neustálá možnost
ve světě spekulace.
Co mohlo být i to, co bylo,
směřuje nakonec vždy k přítomnosti.“¹ (T. S. Eliot 2014)*

¹ ELIOT, T.S. *Čtyři kvartety*. 1. vyd. Přel. Martin Hilský. Praha: Argo, 2014. ISBN: 978-80-257-1210-8

Ve verších T. S. Eliota je útěcha. Zmiňuje, že žádný čas nelze vykoupit a že všechno směřuje k přítomnosti, což je velmi osvobozující uvědomění v době, kdy jsme často zatíženi obavami z budoucnosti, či vzpomínkami na minulost. Zároveň si nelze nevšimnout, jak Eliot poukazuje na fakt, že je všechno provázané. Minulost ani budoucnost nikdy nestojí odděleně, nýbrž jedna souvisí s druhou a stejně tak jsou obsaženy v přítomnosti. To nás vede k myšlence, že na čas nemusíme pohlížet pouze jako na linku, nýbrž jako na kruh, cyklus. A právě přemýšlení o cykličnosti času je klíčovým prvkem mé diplomové práce.

Pojetí času se liší napříč kulturami, společnostmi i náboženstvími. Mám pocit, že v dnešní době a naší společnosti čas cítíme spíše jako linku nežli kruh. Zamyslíme-li se však nad tím, kolikrát se už Země otočila kolem Slunce jen za náš krátký život a kolikrát jsme se probudili do nového dne a šli spát, musíme uznat, že je v našem životě opakování přítomné.

Cyklické vnímání času bylo charakterističtější pro dřívější generace a mělo (a má) přímou vazbu na přírodu a na roční období. Na přírodu často nahlížíme jako na něco vnějšího, zapomínáme ale, že jsme její přímou součástí. V minulosti, kdy jsme žili blíž k přírodě a ve větším souladu s ní, jsme jí byli i více ovlivňováni a naše počínání během roku souviselo s tím, v jakém období se právě nacházíme. Ukázkou toho je např. známé pořekadlo: „Až se zima zeptá, co jsi dělal v létě, co jí odpovíš?“ V jednotlivých částech roku jsme se připravovali na to, co přijde. Znalost toho, co člověka čeká, vnáší do života alespoň určitou míru jistoty. Naopak, vnímáme-li čas spíše lineárně, díváme se dopředu do neurčita a čelíme stále novým výzvám. Tyto výzvy bezesporu existovaly i v minulosti. Myslím ale, že byly zmírňovány „záchytnými body“ v podobě různých tradic, rituálů či obřadů, jež nás ukotvovaly v čase.

Zmíněné tradice, rituály a obřady se ve velké míře vytrácejí a stávají se přežitkem, čímž i my ztrácíme pojem o plynutí času. V minulosti nás rokem provázela velká spousta tradic, zvyků a obyčejů, které byly naším kompasem a pomáhaly vytvářet symbiotický vztah mezi aspekty našeho života – obracely nás k našim předkům a rodině, upevňovaly náš vztah ke krajině a půdě. Dovolovaly nám se zastavit a dávaly do rovnováhy i náš pracovní život, který byl vyvážen oslavou, o které jsme věděli, že v čase pravidelně nastane.

Samotný prvek ročních období je v kultuře hojně zastoupený. Objevuje se v literatuře a obzvláště rezonuje v poezii – už od mala recitujeme básničky týkající se ročních dob a s rodiči se učíme různá pořekadla a pranostiky. Motivy této tematiky najdeme v dílech mnoha českých básníků (Jan Skácel, Antonín Sova, Oldřich Mikulášek, a další) a téma je markantní i v zahraničních dílech, např. v japonských haiku či „Zpěvech staré Číny“, atd. Dále bych mohla zmínit např. „Český Špalíček národních písní a říkadel“ s ilustracemi od Mikoláše Alše, kde je jedna kapitola věnovaná měsícům, ročním dobám a svátkům. Celou knihu nesoucí název „The Country Diary of an Edwardian Lady“ běhu roku a přírodě zasvětila Edith Holden. **(Příloha 1)**

Téma je ale přítomné i v próze, kdy autoři často přirozeně dělí obsah do 4 celků – ročních dob, jež navozují pocit plynutí času. Příkladem toho je například „Okno na jih“; novela islandského spisovatele Gyrðira Elíassona nebo knihy Muminů finské spisovatelky Tove Jansson, které nesou názvy ročních dob či měsíců, ve kterých se odehrávají („Bláznivé léto“, „Pozdě v listopadu“ a „Čarovná zima“).

Motiv ročních dob samozřejmě existuje i ve výtvarném umění, např. výše zmíněné Alšovy ilustrace. Cyklus 4 ročních období vytvořil i Alfons Mucha nebo Giuseppe Arcimboldo. Co se týče hudby, všeobecně známé jsou Vivaldiho sonáty „Čtvero ročních dob“.

Namátkový výčet umělců a děl z různých oblastí dokazuje, jak četně je téma ročních období zastoupeno v naší kultuře. Jak už bylo výše zmíněno, je to jedna z prvních koncepcí času, se kterou se jako děti setkáváme. Možná i pro její jednoduchost a přirozenost. Učíme se o tom, co se v jednotlivých ročních obdobích děje, nejenom v přírodě, ale i v naší kultuře, našich domovech. Ve velké míře se i rodiče snaží v tomto období dodržovat tradice a dopřát takhle zastavení se v čase svým dětem. Je škoda, že je to něco, na co si v dospělém věku najdeme čas jen omezeně a že jsme se od cyklického vnímání času značně vzdálili. Nabízí nám totiž mnohem příjemnější pohled na život, bytí a smrt. Optimismus cyklu totiž tkví v návratu na začátek.

Zajímavý, až zvláštní vztah, spolu utváří i fotografie a čas.

Když se v 19. století rodila fotografie, pro člověka bylo fascinující, že to, co by pod rukama malíře vznikalo minimálně několik hodin, spíše však dnů či měsíců, se nyní (přesuneme-li se dál od úplných počátků fotografie, kdy expozice trvala i 8 hodin) odehrálo v rámci minut či později desítek sekund doby expozice. Chemické fotografické obrazy, obzvláště potom daguerrotypie, vynikaly velkým množstvím detailů a zdály se velmi skutečné. V porovnání s malbou (jakkoliv realistickou), která většinou vzniká po dobu delšího časového úseku a díky tomu se jeví více jako interpretace daného subjektu, se může fotografie zdát jako obraz pravdy (což je poměrně zavádějící označení, vezmeme-li v úvahu, že fotografie byla manipulovaná už velmi brzo po svém zrodu, ať už v temné komoře či formou koláží, atd. a v dnešní době je naprosto běžné, že většina fotografií, které vidíme v médiích, prošla nějakou formou úpravy). Se zdokonalováním fotografické techniky a vynálezem uzávěrky, se i zkracovaly expoziční časy a už ke konci 19. století se dal zachytit obraz v rychlosti 1/25s.

Zamyslíme-li se nad tím, že v dnešní době je naprosto běžné fotografovat přístrojem se závěrkou, která je schopna se otevřít a zavřít v rámci jedné tisícin vteřiny, stává se fotografický obraz poměrně náhodnou záležitostí. Díváme-li se na objekt či scénu, naše oči vysílají signály do mozku ohledně toho, co vidíme a mozek si následně obraz zpracovává a dává do souvislostí. Fotografie vyfocená za takto krátký čas nám prezentuje „zmrazený“ obraz, který bychom my sami, takto vytržený a ohraničený, nikdy nebyli schopni spatřit. Jakou výpovědní hodnotu má tedy fotografie, která vznikne v tisícině sekundy? Jistě je pravdivá, zároveň však nezobrazuje situaci jako celek, jako kdyby byla vytržená z kontextu daného momentu. V tomto ohledu by možná právě malba byla schopna nabídnout více.

Během svého života dokumentujeme místa, osoby i věci, abychom si je uchovali či zapamatovali. I kdybychom si je ale chronologicky seřadili od nejstarší po nejnovější, žádný obraz nebude zachycovat trvání či průběh, všechno budou jen náhodné zastávky v čase, které budou více či méně vypovídat o době, ve které byly vyfocené, o osobě či místě, jež zachycovaly.

V druhé části knihy „Světlá Komora“ autora Rolanda Barthese, autor prochází starými snímky své matky a snaží se nalézt fotografii, která by zachycovala její esenci.

„Nebyla to ona, a přece to nebyl nikdo jiný. Poznal bych ji mezi tisíci jinými ženami, a přece jsem ji znovu nenalezl.“² (Roland Barthes 2005)

Později se mu ji podařilo „objevit“ na jedné fotografii z dětství. Co tedy ale fotografie zobrazují a jaký mají vztah k času? Fotografování je v mnoha rovinách protikladné. Sám akt fotografování se zdá být pasivním – pouze zachycujeme to, co už existuje. Zároveň však volíme kompozici, úhel, výřez obrazu, objekt fotografování, rozhodujeme se, kdy zmáčkneme spoušť a s hotovou fotografií můžeme nakládat mnoha různými způsoby. A do všeho výše zmíněného, ať už vědomě či nevědomě, promítáme sami sebe.

Susan Sontag ve studii „O Fotografii“ píše:

„Všechny fotografie jsou memento mori. Fotografovat znamená účastnit se na smrtelnosti, zranitelnosti, nestálosti někoho (či něčeho) jiného. Právě vyjmutím tohoto momentu a jeho znehybněním vypovídají všechny fotografie o neúprosném plynutí času.“³

Dále popisuje, jak se fotografie dotýká našich životů – skrze fotografie sestavujeme jakousi kroniku vlastní rodiny, protože fotografie jsou důkazem toho, že k něčemu došlo, že se něco stalo.³

„Photographs are a way of imprisoning reality...One can't possess reality, one can possess images—one can't possess the present but one can possess the past.“³ (Susan Sontag 2002)

² BARTHES, Roland. *Světlá komora. Poznámka k fotografii*. Praha: Agite/Fra, 2005. ISBN: 80-86603-28-8

³ SONTAG, Susan. *O Fotografii*. Praha: Paseka, 2002. ISBN: 80-7185-471-9

Je zvláštní, že můžeme vlastnit fotografie věcí, míst a dokonce osob, na které se můžeme kdykoliv (a bez vědomí daných osob) podívat. Jako kdyby se dané věci fotografií zhmotnily, budou i nadále existovat, jen v jiné podobě.

Zároveň jsou, dle mého názoru, fotografie osob jedny z nejzáhadnějších. Danou osobu na fotografii vidíme tak, jak se ona sama nikdy nemůže vidět v běžném životě, protože se v zrcadle vidí obráceně. Ještě podivnější je dívat se na vlastní fotografie z dětství, vidět sám sebe jako novorozence, kdy máme pocit, že se díváme na někoho neznámého a přesto víme, že jsme to my.

Navíc se s plynoucím časem mění i energie konkrétních fotografií. Fotografie může nabýt na významu – taková situace většinou nastává ve chvíli, kdy daná věc, osoba či vzpomínka už není v naší přítomnosti a my na ni s nějakou emocií vzpomínáme. Naše vzpomínky snadno blednou, ale fotografie (ačkoliv ty také mohou vyblednout) si stále uchovávají svoji ostrost a detailně zobrazují to, co my si nedokážeme tak přesně vybavit. Fotografie mohou i ztrácet na významu, pokud už neexistuje nikdo, s kým by fotografie souvisela nebo by se ho alespoň nějakým způsobem dotýkala.

Často se mi také stane, že zaměním obraz fotografie za svoje vzpomínky. Pamatuji si onu událost nebo existuje v mé mysli jen na základě oné fotografie? Fotografie, jak zmiňuje Roland Barthes, „*je násilná: nikoliv proto, že ukazuje násilí, nýbrž proto, že pokaždé svou silou zaplní celý pohled, že nic v ní nelze odmítnout, nic přeměnit ...*“² (Roland Barthes 2005)

Fotografie rostlin a míst z knihy „Můj kabát zachytil se do ostružiní“ jsem mimo jiné začala pořizovat v době před tím, než jsem se odstěhovala z města, kde jsem žila víceméně celý život. Proto na fotografiích nevidím jenom šípek nebo pelyněk, ale mám je spojené s konkrétními místy, dny, pochůzkami a pocity znovunabytí či uvědomění si místa, kde jsem žila celý život.

Dalším výrazným článkem souboru jsou rostliny.

*„Rostliny jsou neoddělitelnou součástí tradic, provázející nás rokem a tradice zase součástí naší kultury. S rostlinami slavíme, vítáme, loučíme se a prosíme. Můžeme k nim promlouvat stejně tak, jako ony k nám.“*⁴ (Můj kabát zachytil se do ostružiní)

Na rostlinách je něco, co nás automaticky přitáhne. Jsou pro nás jako magnet, asi proto, že působí na mnoho našich smyslů. Vnímáme jejich tvar, barvu, vůni, křehkost... a tento výčet by mohl pokračovat dál. Není se tedy čemu divit, že rostliny nepřestávají fascinovat celé generace. Jsou to také právě ony a jejich detaily, které často bývají prvními náměty začínajících fotografů.

Je úctyhodné, jak byl schopen s rostlinami pracovat německý fotograf a sochař Karl Blossfeldt. Fotografované rostliny jsou zachyceny tak dokonale, že se dá jen těžko uvěřit, že základem pro fotografie byly skutečné rostliny. Jeho fotografie v sobě nesou sochařské cítění a smysl pro tvar.

Blossfeldtovo dílo je typologií jednotlivých částí rostlin. Dává nám možnost prohlédnout si velké množství fotografií listů, květů, semen atd. **(Příloha 2)**

*„Roku 1928 vydal v Berlíně knihu nazvanou *Pratvary umění*, ve které bylo více než sto makrofotografií květů, listů a jiných částí rostlin. Chtěl ukázat, že umění má vždy předobraz v přírodě, z níž vyšlo nejen umění, ale i sám člověk.“*⁵ (Wikipedie)

⁴ Úryvek ze závěrečné části knihy „Můj kabát zachytil se do ostružiní“.

⁵ Příspěvatelé Wikipedie, *Karl Blossfeldt* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2020, Datum poslední revize 4. 08. 2020, 08:52 UTC, [citováno 27. 07. 2021]
<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Karl_Blossfeldt&oldid=18898418>

Blossfeldtovy fotografie zachycují obrovskou rozmanitost přírody. Je z nich také cítit fascinace tvarem, uskupením a přírodní ornamentálností. Byly inspirací mnoha dalším umělcům, z nichž jedním byl například William Morris, jeden z čelních představitelů hnutí Arts and Crafts. **(Příloha 3)**

Velmi ke mně promlouvá také práce výtvarnice Jasna Guy, s níž jsem se setkala ve vancouverské Seymour Art Gallery. Rostliny, které v jejích ranějších pracích často dominují, jsou až druhotným, nebo spíše vyloučeným zájmem Jasna Guy, která se primárně orientuje na včely a další opylovače a zabývá se jejich významem a místem v krajině. Instalace Jasna Guy jsou velmi působivé. Nejen pro její cit k materiálu, ale i pro důležité poselství týkající se včel v krajině, které ve svých instalacích citlivě předává. **(Příloha 4)**

Za významný počin považuji knihu „Průvodce lidovou kulturou“ autorky Milady Motlové, která, jak už název knihy napovídá, vytvořila přehled skutečností tvořících lidovou kulturu, která se začíná z našich životů vytrácet. Motlová se zabývá tematickými okruhy jako např. (namátkově) krajina a vesnice, zahrady, rodina, výroční slavnosti a obřady, kultury, magie, symbolika, lidová tvořivost a mnoho dalšího. Takovou knihu považuji nejenom za úžasné svědectví o tom, jak žili naši předci, ale také jako zdroj, ze kterého můžeme čerpat po celý rok, chceme-li se k tradičnějšímu životu vrátit. Jak už jsem zmiňovala výše, tradice nám mohou pomoci být lépe ukotveni v čase a více si uvědomovat probíhající období a vnímat, co se v krajině děje.

„V rostlinách člověk viděl paralelu svého života – od semene přes klíčení, růst, květ, plod až k samému zániku těla – a proto se také stala zeleň jedním z nejvýznamnějších symbolů života, který si lidová tradice ponechala v řadě obřadů.

...

Podobně jako ke stromům byla pociťována vazba lidského života i k jiným rostlinám, jako třeba k lilii, čekance či mateřídoušce. Příčinou bývá kletba, tajemný osud či posmrtná proměna. V pohádkách a pověstech bývají stromy a květiny nadány zvláštním kouzlem, plodí zlaté ovoce, uzdravují, způsobují změny lidského těla, skrývají v plodech překvapení, kouzelná bylina umožní člověku porozumět zvířecí řeči, ...

*O významu stromů a bylin vypovídají vedle pohádek a pověstí rovněž mnohá přísloví a rčení, k jejich charakteristickým znakům byly běžně přirovnávány lidské vlastnosti i poznatky o životě. ... Na tomto základě byla zpracována i symbolika květin – květomluva.“*⁶
(Milada Motlová 2002)

Dalším pozoruhodným dílem je drobná knížtička kněze a básníka Jakuba Demla nazvaná „Moji přátelé“. Za označením přátelé se skrývají rostliny a jsou to právě ony, ke komu Jakub promlouvá.

„Zeměžluči, ale tvůj pohled je docela krásný!“

*„Pampeliško, konečně, kterak užitečněji strávit život? Dobýt co nejvíce světla a zachytit co nejvíce rosy!“*⁷ (Jakub Deml 1969)

Ze způsobu, jakým ke květinám, stromům, ale i houbám v knize „Moji přátelé“ Jakub Deml mluví, je snadné vycítit, že k nim měl blízko a dobře je znal. Oslovuje je jménem a v krátkých i delších textech jsou zaklíčované různé informace, které mohou být odkryty jen tomu, kdo těmto „bytostem“ z říše rostlin, stromů a hub dobře rozumí. Často jde o jejich vlastnosti, vzhled či lidový význam. Představuji si, jak je Jakub Deml vídal na svých pochůzkách a jak mu, stejně tak jako mně, byly společníky. S tím souvisí další důležitý aspekt, se kterým jsem ve své diplomové práci pracovala a to – chůze.

⁶ MOTLOVÁ, Milada. *Průvodce lidovou kulturou*. Praha: Paseka, 2002. ISBN: 80-7185-471-9

⁷ DEML, Jakub. *Moji přátelé*. Praha: Československý spisovatel, 1969.

„Jdeme a díváme se.

Procházíme městem, krajinou, známými i novými místy.

*Potkáváme, poznáváme, míváme. A k tomu máme ten nejlepší možný nástroj – chůzi!
Pohybujeme se dostatečně pomalu na to, abychom si všímali, dotýkali se,
cítili (dlaní, nosem i uvnitř). Můžeme se zastavit a zadívat se (dlouze, či jen tak na chvíli,
abychom vydechli), zkoumat, ohnout se a posadit na stráž, dosyta si vše prohlédnout,
prodírat se, ztratit se a vynořit.*

Můžeme jít, kam nás nohy ponесou, či jen tak do krámu nebo na louku za městem.

*A rostliny jsou našimi průvodci, v krajině a roce. Představují nám místa,
dávají jim tvar a často jsou ztělesněním pocitu domova, který vychází
z něčeho, co je nám důvěrně známé.*

Já taky jdu.

A můj kabát zachytil se do ostružiní.”⁸

Tímto textem jsem uvedla svoji knihu „Můj kabát se zachytil do ostružiní“.

Chůze je už odjakživa jedním z našich nejdůležitějších nástrojů. Umožňuje nám se přesouvat z místa na místo, objevovat, hledat, poznávat, přemýšlet i odpočívat. V době, kdy byla chůze naším hlavním dopravním prostředkem, nás limitovala na naše širší okolí, pokud jsme tedy nevyrazili na pouť, která měla většinou duchovní význam. To způsobilo, že jsme velmi dobře znali své okolí – tvar krajiny, rostlinnou i živočišnou říši. Dokázali jsme se v krajině dobře orientovat a měli s ní blízký vztah – věděli jsme, co se kdy v krajině děje.

Tuto znalost jsme začali ztrácet tím, jak jsme se otevřeli světu. Nyní jsme schopni se během jednoho dne dostat na druhý konec světa, do zaměstnání či školy se dostáváme autem či jiným dopravním prostředkem, mnoho lidí využívá např. elektrokola. Všechny tyto vynálezy nás zrychlují a my jsme schopni se dostat dál než kdy jindy. To nás ale také zároveň vzdaluje od toho, co by nám mělo být důvěrně známé, blízké a čemu bychom měli přirozeně rozumět.

⁸ úvodní text z knihy Můj kabát zachytil se do ostružiní

„Kromě krajiny je dalším klíčovým pojmem 90. let ‚globalizace‘. S tímto slovem a myšlenkovým pozadím jde ruku v ruce pojem ‚regionalismus‘, je to obrácená strana téhož procesu. Rozplýváme se ve velkém, poněkud problematickém celku a bráníme se tomu návratem do krajiny domova, do Evropy regionů. A říkáme-li region, myslíme na společný krajinný základ. Takže v tomto proměnlivém světě hledáme záchranu v tradici a krajina se tu objevuje jako něco, co nás stabilizuje, občerstvuje, vrací nám samým. Je to domov, odkud vyrážíme vstříc novým výbojům a novým zítřkům, ...“⁹ (Václav Cílek 2005)

Samozřejmě chůze z našich životů nevytizela, stále zůstává jejich důležitou součástí. Jen se změnila její podstata. Pořád však vyrážíme do přírody a v procházkách nacházíme relaxaci. Dokonce zažíváme i nárůst novodobých poutníků.

Vášnivými poutníky byli například i Karel Hynek Mácha či Henry David Thoreau.

„Myslím, že bych si nedokázal zachovat fyzické ani duševní zdraví, kdybych nestrávil alespoň čtyři hodiny denně – a obvykle to bývá ještě víc – touláním po lesích, kopcích a polích, úplně oproštěn od veškerých světských závazků.“¹⁰ (H. D. Thoreau 2010)

O chůzi ve spojitosti s knihou se rozepisují více v kapitole **2.1 Popis díla – kniha**.

⁹ CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější: Texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN: 9788073630423

¹⁰ THOREAU, H. D. *Toulky přírodou*. Praha: Paseka, 2010. ISBN: 9788074320385

1.2 Důvod volby tématu

K volbě tohoto tématu jsem, myslím, dlouhodobě (a možná i celkem nevědomky) směřovala. Již mnoho mých předešlých prací se zabíralo tématy jako je místo, krajina, čas, objekt, naše paměť a to, jak si uchováváme vzpomínky či jak zapomínáme. Ačkoliv jsem se nikdy nepovažovala za tzv. „krajinářku“, krajina je často ústředním motivem mých prací, protože se v ní mnoho z výše zmíněného snoubí.

V minulosti jsem například vytvořila soubor „Z cest k Rheickému oceánu“ zabývající se fascinací toho, že na místě, kde se nyní nacházíme, byl v minulosti pravěký oceán a díky tomu můžeme najít i ve vnitrozemí zkameněliny mušlí, mořských živočichů a rostlin.

(Příloha 5)

Později vznikla knížtička spíše osobního rázu nazvaná „Dotek, ozvěna tvaru“ o kamenech dovezených z cest a o poznání skrze dotek (**Příloha 6**). Jedná se o drobné dílo, které je ale pro mě důležité, protože mám pocit, že se mi v něm podařilo nejlépe vyjádřit své vnímání, cítění, výtvarný jazyk a předat svoje myšlenky.

„...uchopit objekt a dotknout se ho, nám pomůže ho lépe pochopit. Tím, že jej zdvihneme, tím větší šanci máme ho lépe vidět. V rukou ho můžeme otáčet, prohlédnout si detaily, ucítit strukturu. Dotek je také zprostředkovatelem času skrze naši pozornost, kterou jím upoutá. Čas potom zprostředkovatelem poznání.“¹¹ (Dotek, ozvěna tvaru)

Na Novém Zélandu jsem se zabývala tématem *řeka*, čímž se zhmotnilo mé dávné přání putovat podél nějaké řeky od pramene až k jejímu ústí. Zajímalo mě, jak se bude měnit krajina podél řeky, jaké lidi na své cestě potkám a co se o řece dozvím. Výsledná kniha je souborem fragmentů řeky; zabývá se krajinou, rostlinami, kameny, historií, minulostí a významem a lidmi, kteří v její blízkosti žijí a jejichž životy řeka ovlivňuje. Výstupem práce byla kniha s názvem „Nā teawa te kōrero nei“ (Tohle mi řeka pověděla), fotografická instalace pracující s pohybem a několik přírodních otisků původních rostlin. (**Příloha 7**)

¹¹ úryvek z explikace k souboru „Dotek, ozvěna tvaru“

Myslím, že můj vztah k objektu vychází už z dětství. Asi jako mnoho dětí jsem sbírala kameny, které mi byly připomínkou různých míst, nebo pro mě byly jakýmiisi amulety, se kterými jsem si hrála nebo které mě (či někoho jiného) ochraňovaly. Domů jsem si nosila všelijaké přírodní fragmenty: dřívka, prázdné plástve nebo ptačí hnízda. Většina z nich mi k ničemu nebyla, jen mě poutal jejich tvar či struktura. Čas od času jsem si je ze zahradní kůlny vyndala, rozložila a zkoumala.

Od té doby se vlastně nic moc nezměnilo. Stále na procházkách беру přírodniny do rukou a prohlížím si je. V posledních pár letech už lehce našlapuji okolo práce s nimi a vnímám je i jako materiály. Valná většina objektů, které jsem kdy vytvořila, byla čistě z přírodních materiálů a maximálně obsahovala provázek, bavlnku či drát. Nebráním se ale ani nalezeným materiálům, občas moje oči přitáhnou i střípečky plastů apod. Ty si ponejvíce pouze fotím. Nejčastěji ale pracuji s přírodními materiály. Líbí se mi ta lehkost, kterou z práce s nimi cítím. Jako kdybych do vznikajících objektů nedávala takovou důležitost. Jednou se rozpadnou a nikoho to nemusí mrzet, protože to bude jejich přirozený vývoj. Obrátí se v to, čím už byly předtím, pouze v jiné podobě. Je to vlastně oslava krásy dočasnosti. Zároveň fakt, že jsou dočasné, jako kdyby oněm předmětům přidával na hodnotě. Vzít „bezvýznamný“ předmět a vtisknout mu tvar, nějak ho přetvořit, pracovat s ním, či ho jen nosit při sobě nebo si ho vystavit na důležité místo, to mi přijde krásné a magické.

Příklady tvorby:

- Série objektů, které jsem vytvořila ze zbytků dřev; z citrusu, který děda vypěstoval z pecky, padlé třešně ze sadu mezi poli, kořene smrku, který nám rostl na zahradě, atd. Objekty jsem rozdala blízkým, protože se mi líbila myšlenka toho, že dřevo ze stromu, který roste desítky let na jednom místě, se najednou stane mobilním. **(Příloha 8)**
- Korál nalezený, přenesený domů na jeden večer a vrácený zpět na svoje místo. **(Příloha 9)**
- Hra jednotlivých předmětů, které se nacházejí v těsné blízkosti, ale nikdy by se nemusely jeden druhého dotknout. **(Příloha 10)**

Odlitky rostlin vytvořené v rámci tématu cykličnosti času popisují více v kapitole

2.2 Popis díla – odlitky

Výše popsaná témata a formy se mi začaly propojovat a otevírat nové podněty k přemýšlení a tvorbě.

S volbou tématu cykličnosti času také souvisel fakt, že jsem byla neustále konfrontovaná s pocitem nedostatku času a chtěla jsem se k tomuto pocitu nějak postavit. V dnešní době, kdy se všechno odehrává na můj vkus až příliš rychle a svět je orientovaný na výkon, je snadné získat pocit, že se čas zrychluje a nám něco utíká. Práce na projektu mi byla neustálou připomínkou toho, že se nemusím trápit plynoucím časem, že nemusím chvátat a pospíchat, protože čas se vrátí. Útěchou nám také může být fakt, že v přítomném okamžiku krystalizuje to, co sbíráme celý život.

POPIS VÝSLEDNÉHO DÍLA A JEHO VYUŽITÍ

2.1 Popis díla – kniha

Výsledné dílo sestává z autorské knihy formátu 210x170 a sedmi cínových odlítků přírodnin. Kniha má šitou vazbu a měkké desky, kterými jsem chtěla podtrhnout subtilnost jejího obsahu. Na deskách je v jemné šedo-zelené barvě vyveden název, který je pokrytý množstvím černě vytištěných lomítek – trnů ostružiní. **(Příloha 11)** Tento typografický prvek se v knize vícekrát opakuje a byl pro mě prostředkem hravého vyjádření v momentech, kde se samotná slova a fotografie zdály nedostatečné. **(Příloha 12)**

Ústředním motivem knihy je chůze a pozorování. Soubor je o putování nejenom krajinou, ale právě i časem. Průvodci na této cestě jsou rostliny v různých podobách a stádiích.

Na několika stránkách uvádí kniha čtenáře sérií krajin, které by měly navodit pocit cesty, pohybování se krajinou a spatřování různých míst. **(Příloha 13)**

Tuto skutečnost by měl evokovat i samotný název knihy „Můj kabát zachytil se do ostružiní“. Jdeme, míváme nová místa a najednou se nám kus oblečení zachytí do trní. To nás vytrhne a my, abychom se vypletli, se zastavíme a rozhlédneme se po místě, kde se nacházíme. Chůze je úžasným nástrojem pro pohyb, je pro nás ale něčím tak esenciálním, že se nad ní málokdo pozastaví. Přitom zprostředkovává ideální podmínky a tempo k všimání si detailů, rozjímání, přemýšlení anebo naopak bytí v klidu a tichu.

Dalo by se říct, že kniha má několik úvodů a zároveň nemá definitivní konec. Ideálně by se měly začátek a konec knihy v mysli čtenáře a diváka přirozeně propojit a navázat na sebe, tedy vytvořit kruh. Nechtěla jsem, aby měla kniha o cykličnosti času stanovený jasný, vyslovený konec, chtěla jsem najít cestu, jak bych mohla vyjádřit pokračování plynutí. Jak už bylo výše zmíněno, kniha je uvozena sérií krajin a v podobném duchu je i soubor uzavřen.

Po tom, co se čtenář projde několika rozličnými krajinami, se setkává s talovínem zimním. Odvážnou květinou objevující se v zahradách a parcích už v únoru. Rostlina je představena názvem a římskou číslicí. Stejný „vzor“ bude platit u všech dalších rostlin v průběhu knihy s tím, že některé z nich budou mít pod římskou číslicí krátké povídání. **(Příloha 14)** Může se jednat o osobní prožitek či vzpomínku spojené s uvedenou rostlinou/stromem, nebo pár slov o jejich významu. Římská číslice vyjadřuje měsíc našeho setkání a tedy také dobu pořízení fotografie. Celá kniha je však charakteristická tím, že ačkoliv je o ročních obdobích, času a měsících, ani jedno z těchto uvedených v ní napřímo nezazní. Slova mají velkou moc, proto je někdy kolem nich lepší jen lehce našlapovat a nevyzradit všechno.

S tím souvisí myšlenka japonského filozofa Daisecu Suzukiho, kterou jsem si zapsala.

*„Vy, západní lidé, když chcete poznat tajemství motýla, rozřezáte ho na malé kousky, dáte je pod mikroskop, popíšete je a myslíte si, že jste pochopili podstatu motýla. Ale motýl je to křehké nic, které se třepotá támhle ve vzduchu.“*¹² (Daisecu T. Suzuki 1996, úryvek z úvodu knihy *Pár much a já*)

Ráda nechávám čtenáři prostor, protože myslím, že tajemství je jedna z nejpříjemnějších „vlastností“, jakou může umělecké dílo mít a svět drobná tajemství potřebuje. Myslím, že je to často fascinace, která se s tajemstvím pojí. Tajemství v nás probouzí zájem, intuici a buduje příjemné napětí. Čtenář má možnost dílo prozkoumat, hledat v něm, nalézat a vztáhnout si jej na sebe a svoji zkušenost, či si ho interpretovat vlastním způsobem. Proto je dobré tajemství pěstovat, pomáhá nám budovat schopnost se pro věci nadchnout.

Zároveň je příjemné a v mých očích i zásadní, máme-li nějaké vodítko, opakující se prvek, který soubor stmeluje. Pořád nás čeká něco nového, zároveň se však můžeme opřít o něco, co už jsme viděli, čemu rozumíme. To považuji za důležité v dynamice knihy, kde nás kniha v ideálním případě vtáhne, upoutá naši pozornost, stejně tak nás však nechá vhodným uspořádáním v určitých místech vydechnout a připraví nás na to, co přijde dál.

¹²BAŠÓ, Macuo, KOBAJAŠI, Issa, BUSON, Josa, SANTÓKA, Taneda. *Pár much a já: Malý výběr z japonských haiku*. Přel. Antonín Líman. Praha: DharmaGaia, 1996. ISBN: 80-85905-10-8

Součástí knihy jsou i dvě naskenované fotografie z rodinného archivu. Fotografii s mou babičkou jsem zařadila z toho důvodu, že mám s babičkou spojenou vzpomínku týkající se uvedené rostliny. **(Příloha 15)** Druhý naskenovaný snímek zobrazuje moji mámu s tetou na louce ve vysoké trávě. **(Příloha 16)** Pro její použití nemám vážnější důvod než ten, že mám tu fotografii nesmírně ráda, protože dobře vystihuje moji mámu a do knihy se hodila vizuálně. Zároveň mi dávalo smysl, a už od začátku práce jsem měla v úmyslu do knihy zařadit několik fotografií své rodiny, protože rodina a její generace úzce souvisí s tématem plynutí času. Soubor také obsahuje 3 „otisky“ přírodnin. **(Příloha 17)** Ráda pracuji tímto způsobem, protože si vytvářím hmotnou, znovu a ve stejné podobě neuskutečnitelnou, vzpomínku, která je zároveň i přímým pojítkem na místo a onu věc. Daná věc totiž není do papíru pouze otisknutá, při tvorbě na papíru často zůstanou i její drobné částěčky.

Knihy končí v optimistickém duchu – nepřináší konec jako takový, nýbrž se znovu vrací na začátek. Tímto nás zve k tomu, abychom se netrápili nad uplynulým časem, protože všechno začne opět nanovo. Čas nezastavíme, můžeme však změnit náš náhled na něj.

Úskalím či snad výhodou volby takového „tématu“ je to, že se před námi neustále rozpíná a my nikdy nemáme pocit, že jsme hotovi. Lákavě se nám nabízí tolik toho, co bychom mohli prozkoumat. Ráda pracuji s myšlenkou, že se dílo může stále vyvíjet a rozšiřovat, protože při práci se nám neustále vyjevují nové možnosti, cesty a fascinace. Předkládané dílo nepovažuji za nedokončené, spíše na něj nahlížím jako na něco, co může dál žít a vyvíjet se. Přece jen je tvorba provázaná naším životem a naopak.

Líbí se mi a dává mi smysl, prostupují-li se jednotlivé projekty navzájem. Myslím, že je to způsobeno tím, že se člověk dostane na místo, kde jsou všechny věci něčím zajímavé a začne mezi spoustou z nich nacházet pojítka. Vidíme-li něco jednou, je těžké to později ignorovat. Naopak se nám nová skutečnost bude vyjevovat mnohem častěji.

Tímto způsobem pracují (či pracovali) i další umělci, např. Wolfgang Tillmans nebo Josef Sudek.

Fotografie Wolfganga Tillmanse netvoří uzavřené soubory, jak je to v dnešní době obvyklé. Na jeho výstavách můžeme vidět instalace, ve kterých kombinuje jak nové, tak i starší fotografie, z nichž některé už byly součástí jiných souborů či instalací. Tím vytváří nové situace, spojitosti. To mi dává velký smysl, protože život je organický, věci v něm se prolínají, myšlenky se vrací, vrství a mění. Nic není statické, nic není neměnné. **(Příloha 18)**

V úryvku tohoto rozhovoru Tillmans popisuje práci s různě starými fotografiemi:

MJ: „Many artists make one project and then move on to the next. Your body of work is like an infinite artistic material that you can revisit and remodel every time you display it in exhibitions or in books. Aren't you sometimes scared by its never-ending potential?“

WT: „Potentially, yes, because you can never be sure of that not happening, but not for now. Artists are often afraid to not look like their time, or that their work would become outdated. That is a risk that you don't have to take, because there is no guarantee you can look into the future and predict what is going to be timeless and what is not. I never felt that fear. In this exhibition, for instance, 95% are new works from recent years, and there are four pictures from 1991 or 1992 : the picture of the back with a hand on top of it is actually thirty years old!“¹³ (Wolfgang Tillmans v rozhovoru s Matthieu Jacquetem 2021)

¹³ JACQUET, Matthieu, 2021. Interview with Wolfgang Tillmans : “You art is only as interesting as your thoughts are”. In: *numero.com* [online]. 21.7. 2021 [cit. 27.7.2021]. Dostupné z: <https://www.numero.com/en/photographie/wolfgang-tillmans-galerie-chantal-crousel-paris>

Josef Sudek se zase neustále vracel k tématům či objektům, které ho poutaly a zřejmě cítil neustálou touhu je zkoumat, ačkoliv se jednalo o zdánlivě obyčejné objekty, jako například sklenice vody, vajíčko nebo okno. V takovém způsobu tvorby shledávám radost, protože se všechno kolem nás zdá nevyčerpatelné a nabízející mnoho různých úhlů pohledu. Často, když se dostaneme k nějaké věci blíže, se nám začnou otevírat nové dveře.

A podobným způsobem nahlížím na svoji práci. Téma, kterému jsem se věnovala, vnímám jako natolik obsáhlé, že ho nelze jen tak opustit, přirozeně se mnou bude existovat i nadále. A navíc, tato práce není jen její viditelný výstup. Hodnotnou částí díla jsou pro mě i nově získané zkušenosti, nově objevené světy a kontakty s lidmi. Právě tyto a další nehmotné skutečnosti jsou hybateli v procesu, kdy se myšlenka přetváří v něco, co náhle začne dostávat tvar a existovat v hmatatelné podobě.

2.2 Popis díla – odlitky

K vznikajícímu souboru o cykličnosti jsem chtěla vytvořit i protipól, který by vystihoval náš strach z ubíhajícího času a naše marné snahy o jeho zastavení. Napadlo mě vytvořit sérii objektů – rostlin, odlitých z nějakého materiálu. Přišlo mi, že by něco tak křehkého jako je rostlina, odlitého z kovu nebo sádry, vytvářelo zajímavý kontrast k poselství souboru.

Začala jsem si tedy zjišťovat informace o dostupných možnostech, ale brzo jsem zjistila, že na něco takového sama nestačím. Někdy je ale dobré nevědět, že je něco téměř nemožné, protože jen díky tomu se do toho i tak pustíme a ještě k tomu s nadšením. Až po konzultaci s několika odborníky v oboru se mi vyjevilo, že vytvoření odlitků reálných rostlin bude skutečný oříšek. Pro svou jemnost a hlavně malý objem v prostoru je velice těžké vytvořit formu živé rostliny. Hmota tvořící formu je často těžká, tudíž něco tak tenkého a křehkého jako je např. list nebo květ, se ve hmotě téměř jistě zdeformuje a ztratí tvar.

První možností, která se mi naskytla, bylo vytvořit odlitky za pomoci hmoty „Equinox“. (Equinox je 2-složkový modelovací silikon pro rychlé odformování originálu bez nutnosti podpůrné formy. Výhodou materiálu je možnost rychlého odformování svislých předloh bez nutnosti podpůrné formy. Další výhodou je rychlost odformování, která je dána typem materiálu od 7 min do 5 hod.)¹⁴

Do této rozdělané hmoty by se přírodniny otiskly a tak by vznikl negativ zachycující velké množství detailů. Nicméně, výsledné odlitky by byly pouze jakýmsi reliéfem. Sádra s příměsí plastu by se lila do vytvořené, do plochy rozválené formy. Zadní strana odlitků by tedy zůstala plochá. S touto možností jsem se ale úplně neztotožňovala. Nesplňovala totiž moje požadavky na to, aby se jednalo o přírodní materiál a aby byly odlitky trojrozměrné.

¹⁴ SILIKONY, 2021. Equinox Serie. In: *Silikonysro.cz* [online]. 2021 [cit. 24.7.2021]. Dostupné z: <https://www.silikonysro.cz/silikony/adicni-silikony/equinox>

Chtěla jsem, aby si je člověk mohl vzít do ruky a aby byly věrnou, zároveň jsem se nebránila možnosti, aby byly nedokonalou, připomínkou rostlin skutečných. Jejich prostorovost pro mě byla vlastnost, které bych se byla nerada vzdala.

Za pomoc se vzniklými odlitky vděčím a děkuji doc. MgA. L. Míškovi. Navrhl mi vyzkoušet dva typy forem a celým procesem mě, až do závěrečného odlévání, provedl. První typ formy byl vytvořený z antuky a sádry. **(Příloha 19)** Do tuhnutí formy se vložily přírodniny, jejichž stonky koukaly ven. Po ztuhnutí formy se kolem stonků vyřízly budoucí „naléváčky“, což jsou takové malé trychtýře, které po vypálení formy usnadní lití cínu.

Druhý typ forem byl osobní vynález/experiment pana Míška – forma ze sádry rozmíchané s vodním sklem. Touto hmotou se přírodniny po vrstvách obalovaly (natíraly), až vytvořily jemnou skořepinu, která by se po výpalu a odlití dala rozbít a zůstal by pouze odlitek.

Při pálení forem se počítalo s tím, že při vysokých teplotách přírodniny vyhoří a to se do velké míry povedlo. Formy z antuky a sádry se ve výsledných cínových odlitcích ukázaly jako až překvapivě úspěšné. Na odlitcích se zachovalo velké množství informací o struktuře povrchu rostlin. Formy ze sádry a vodního skla by pravděpodobně, podle drobných kousků vzniklých odlitků, měly záchyť ještě mnohem větší, pokud bych jim byla udělala funkčnější naléváčky nebo vybrala rostliny s mohutnějším stonkem. Tyto formy měly příliš drobný vstup pro lití cínu (rozměr otvoru pro lití = rozměr stonku rostliny + naléváček) a protože drobné formy po vyndání z pece rychle vychladly, nevytvořily se tak příhodné podmínky pro stékání cínu. Hlavním problémem ale bylo to, že jsem zvolila příliš drobné rostliny.

Vzniklé cínové objekty rostlin součástí přílohy. **(Příloha 20)**

Část textu z výsledné knihy, která s odlitky nepřímo souvisí:

„I když jsou naše snahy o zastavení času marné, mohou být ve stejné míře i krásné a naplňující. Záleží na tom, jakým způsobem se v čase zastavíme, čemu nastavíme svůj zrak a k čemu upřeme svoji pozornost.“¹⁵ (Můj kabát zachytil se do ostružiní 2021)

¹⁵ Text ze závěrečné části knihy Můj kabát zachytil se do ostružiní.

2.3 Využití

Přála bych si, aby mohla knížka „Můj svetr zachytil se do ostružiní“ svého čtenáře obrátit blíže k přírodě. Pokud se tomu tak stane a člověk se více naladí na přírodní cykly, myslím, že se mohou dát různé věci do pohybu. Obrácení se do přírody může zmírnit úzkost z rychle ubíhajícího času a změnit náš úhel pohledu na stárnutí či dokonce smrt.

I základní znalost rostlin, či alespoň zájem o ně a jejich význam v naší krajině, pro nás může být také velmi obohacující. Pomůže nám lépe pochopit, jak co v krajině funguje. Většina běžně okolo nás se vyskytujících rostlin má i léčivé účinky a rostliny nás mohou i ochraňovat, dovolíme-li jim to.

V průběhu tvorby této diplomové práce jsem si také začala uvědomovat a dávat do souvislostí další věci. Mnoho rostlin, které jsem fotografovala, z nichž některé jsem do knihy použila, jsou invazivní či monokultury vytvářející druhy, které na svůj úkor vytlačují jiné, původní druhy. Naše krajina bohužel zakouší velkou dysbalanci na mnoha různých úrovních. A protože je v přírodě vše provázáno, tato skutečnost ovlivňuje mnoho dalších aspektů; hlavně snížení rostlinné a živočišné diverzity. Tohoto úbytku si už všímám delší dobu. Z dětství si pamatuji barevné louky s velkým druhovým rozpětím, což už se nyní o velkém množství míst, která navštěvuji, říci nedá. A to je obrovská škoda. Zároveň stav krajiny také vypovídá o nás a našem způsobu života, je naším odrazem.

*O krajině se diskutuje hlavně v okamžiku, kdy ji (a s ní i nějaký vžitý, známý svět) ztrácíme. ... Proč lidé lezli na vrcholy kopců a pohledem sledovali linii obzoru? Co jim to dávalo? Řekl bych, že pocit identity – tady jsem, to je můj kraj. To není jenom kraj, ale také můj citový a myšlenkový kontext, sem patřím. Rozhlížím se kolem a lépe vnímám sebe. Jenže kdybychom se na krajinu dívali jako na problém psychologický, tak ji nikdy neuchopíme. Je to především hmotný fenomén a je nutné se o něj starat v hmotném světě.*¹⁶ (Václav Cílek 2005)

¹⁶ CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější: Texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu*. Praha: Dokořán, 2005.

Moc bych si přála, aby se nám výše uvedená fakta dostala více do povědomí a my měli zájem o to, něco udělat a o krajinu pečovat. Můžeme začít právě budováním si vztahu a respektu ke všemu živému, co je okolo nás. To lze učinit už jen tím, že vyjdeme ven a budeme si všímat věcí kolem sebe. Těšilo by mě, kdyby k tomu byla má práce pozvánkou.

3. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

1. ELIOT, T.S. *Čtyři kvartety*. 1. vyd. Přel. Martin Hilský. Praha: Argo, 2014. ISBN: 978-80-257-1210-8
2. BARTHES, Roland. *Světlá komora. Poznámka k fotografii*. Praha: Agite/Fra, 2005. ISBN: 80-86603-28-8
3. SONTAG, Susan. *O Fotografii*. Praha: Paseka, 2002. ISBN: 80-7185-471-9
4. MOTLOVÁ, Milada. *Průvodce lidovou kulturou*. Praha: Paseka, 2002. ISBN: 80-7185-471-9
5. DEML, Jakub. *Moji přátelé*. Praha: Československý spisovatel, 1969.
6. CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější: Texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN: 9788073630423
7. THOREAU, H. D. *Toulky přírodou*. Praha: Paseka, 2010. ISBN: 9788074320385
8. BAŠÓ, Macuo, KOBAJAŠI, Issa, BUSON, Josa, SANTÓKA, Taneda. *Pár much a já: Malý výběr z japonských haiku*. Přel. Antonín Líman. Praha: DharmaGaia, 1996. ISBN: 80-85905-10-8.

b) Internetové zdroje.

1. Příspěvatelé Wikipedie, *Karl Blossfeldt* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2020, Datum poslední revize 4. 08. 2020, 08:52 UTC, [citováno 27. 07. 2021]
<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Karl_Blossfeldt&oldid=18898418>
2. SILIKONY, 2021. Equinox Serie. In: *Silikonysro.cz* [online]. 2021 [cit. 24.7.2021]. Dostupné :
<https://www.silikonysro.cz/silikony/adicni-silikony/equinox>
3. JACQUET, Matthieu, 2021. Interview with Wolfgang Tillmans : “You art is only as interesting as your thoughts are”. In: *numero* [online]. 21.7. 2021 [cit. 27.7.2021]. Dostupné z: <https://www.numero.com/en/photographie/wolfgang-tillmans-galerie-chantal-crousel-paris>
4. INFINITE DICTIONARY, 2015. [Karl Blossfeldt, typology] [černobílá fotografie]. 2015. In: *Infinite dictionary* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: <http://infinitedictionary.com/blog/wp-content/uploads/2015/10/karl-blossfeldt.jpg>
5. POSIE, Rosie, 2015. [Karl Blossfeldt] [černobílá fotografie]. 2015. In: *Art is not a thing – it is a way* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: https://artisnotathing.files.wordpress.com/2015/09/large_wl_photo_karl-blossfeldt-040.jpg
6. MORRIS, William, 1875. Acanthus [wallpaper]. Jeffrey and Co. 54,2x61,5. 1875. In: *collections.vam.ac.uk* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: <https://collections.vam.ac.uk/item/O119047/acanthus-wallpaper-morris-william/>
7. ARCHIV DOMU UMĚNÍ, 2015. Wolfgang Tillmans – nervózní zátiší a zvědavé pohledy [digitální fotografie]. Dům umění České Budějovice. In: *artalk* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: <https://artalk.cz/2015/12/14/wolfgang-tillmans-nervozni-zatisi-a-zvedave-pohledy/>
8. GENDALL JOHN, 2015. Work in progress: Wolfgang Tillmans’ ‘PCR’ opens at David Zwirner, NYC. [digitální fotografie]. David Zwirner gallery, NYC. In: *techfan* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: <https://techfan.info/art/wolfgang-tillmans-pcr-opens-at-david-zwirner/amp>

4. RESUMÉ

The subject matter and main focus of my Master's thesis is *nature*, its observation and nature's relation to its cyclical patterns. The outcome of my work is a photography book titled "Můj kabát zachytil se do ostružin" (which translates to "My coat got caught in brambles") and seven tin objects - castings of various natural fragments (mostly plants and twigs). The book is a collection of photographs and texts. The majority of photographs capture plants and flowers which take the reader on a journey through time. The book itself is an invitation to look at the time in a different way than it is common nowadays, to perceive it more like a circle rather than a line. The cyclic perception of time is related to seasons and often, it is connected to a more traditional way of living.

The book opens up with a series of landscapes that determine the pace of our movement in nature; they represent walking. Walking is our greatest and most essential tool to move in a landscape. The pace with which we move while walking is ideal since we are able to use all our senses and we naturally attune ourselves to nature.

In the book, the viewer steps into the circle of time in winter and is introduced to some winter plants. Each flora representative throughout the book is followed by the roman numeral expressing the month of our encounter and thus a month when it grows/blooms/fruits etc. Under the roman numeral, there is the plant's name and sometimes, a short text about the specific plant, mostly a personal story, memory or a few words about its folk significance.

In the whole book, I chose not to state any seasons' names since they can be easily recognisable and I like transitions of seasons, the "meantimes" when we are balancing on the edge of two seasons, not being fully in either one. These can only be expressed in the most subtle way, by a hint in the text or through an atmospheric photograph. By stating seasons' names, this playfulness would get lost.

The book is interwoven with longer texts that speak more about impressions of some specific times of the year. Some other aspects that the book consists of are natural prints and photos giving away a feeling of a folk tradition. The different dynamics and pace of each season also reflect within the book. Some seasons feel more grand and slow, while others may have some tension.

The book doesn't have a definite ending as well as a circle doesn't have one. For that reason, there is certain optimism that actually no time can be lost. The time will come back again.

As a contrast to the elusiveness of the natural world which despite its ephemeral nature is a constant in our lives (since change is the only certain thing in life), I created multiple tin castings of plants that represent our futile efforts of stopping the passing time. And in the end, even the most futile attempts, as long as they come from a place of joy, can hold a meaning and can shape our days and stretch (or slow down) the existing time we have.

This book celebrates nature in its purest form and invites its readers to become closer listeners and observers, to care for our surroundings, to find joy in simplicity and, most of all, to just go for a walk.

5. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Kniha „The Country Diary of an Edwardian Lady“ od autorky Edith Holden

Příloha 2

Ukázka z díla Karla Blossfeldta

Příloha 3

Ukázka z díla Williama Morrise

Příloha 4

Instalace autorky Jasna Guy v Seymour Art Gallery v North Vancouveru

Příloha 5

Autorská kniha ze souboru „Z cest k Rheickému oceánu““

Příloha 6

Autorská knížtička ze souboru „Dotek, ozvěna tvaru

Příloha 7

Soubor od řeky Manawatu; kniha s názvem „Nā teawa te kōrero nei“ (Tohle mi řeka pověděla)

Příloha 8

Ukázka objektů ze dřeva

Příloha 9

Nalezený, přenesený a vrácený korál

Příloha 10

Setkání objektů, které se jednotlivé nacházely v těsné blízkosti, ale nikdy by se bývaly nemusely setkat.

Příloha 11

Desky knihy „Můj kabát zachytil se do ostružiní“

Příloha 12

Typografické prvky obsažené v knize

Příloha 13

Krajiny, úvod knihy

Příloha 14

Poznámka u rostlin

Příloha 15

Fotografie z rodinného archivu

Příloha 16

Fotografie z rodinného archivu

Příloha 17

Práce s otisky rostlin

Příloha 18

Ukázka z tvorby Wolfganga Tillmanse

Příloha 19

Formy z antuky, proces odlévání, rozbití forem

Příloha 20

Objekty – odlitky rostlin z cínu

Příloha 1

Kniha „The Country Diary of an Edwardian Lady“ od autorky Edith Holden

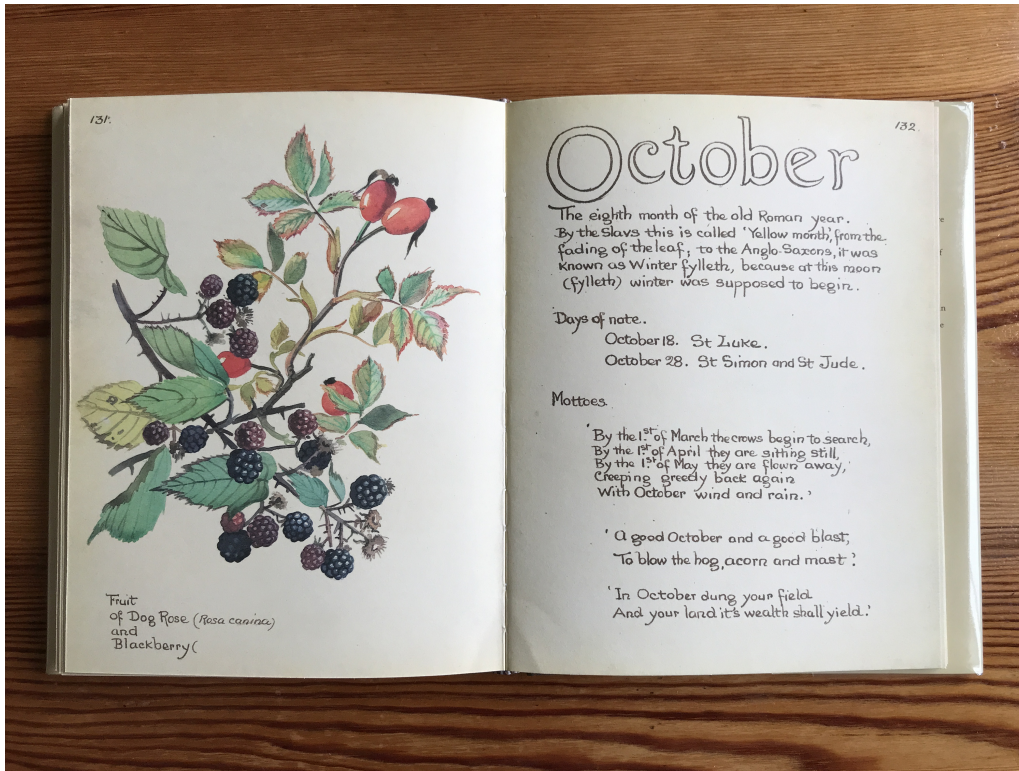

Foto: Julian Tyrill

Příloha 2

Ukázka z díla Karla Blossfeldta

INFINITE DICTIONARY, 2015, [Karl Blossfeldt, typology] [černobílá fotografie]. 2015. In: *Infinite dictionary* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: <http://infinitedictionary.com/blog/wp-content/uploads/2015/10/karl-blossfeldt.jpg>

POSIE, Rosie, 2015, [Karl Blossfeldt] [černobílá fotografie]. 2015. In: *Art is not a thing – it is a way* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: https://artisnotathing.files.wordpress.com/2015/09/large_wl_photo_karl-blossfeldt-040.jpg

Příloha 3

Ukázka z díla Williama Morrisa

MORRIS, William, 1875. Acanthus [wallpaper]. Jeffrey and Co. 54,2x61,5. 1875. In: *collections.vam.ac.uk* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: <https://collections.vam.ac.uk/item/O119047/acanthus-wallpaper-morris-william/>

Příloha 4

Instalace autorky Jasna Guy v Seymour Art Gallery v North Vancouveru

Foto: vlastní

Příloha 5

Autorská kniha ze souboru „Z cest k Rheickému oceánu“

Foto: vlastní

Příloha 6

Autorská knížtička „Dotek, ozvěna tvaru“

Pdf ze souboru

Příloha 7

Soubor od řeky Manawatu; kniha s názvem „Nā teawa te kōrero nei“ (Tohle mi řeka pověděla)

Foto: vlastní

Příloha 8

Ukázka objektů ze dřeva

Foto: vlastní

Příloha 9

Nalezený, přenesený a navrácený korál

Foto: vlastní

Příloha 10

Setkání objektů, které se jednotlivě nacházely v těsné blízkosti, ale nikdy by se bývaly nemusely setkat.

Foto: vlastní

Příloha 11

Desky knihy „Můj kabát zachytil se do ostružiní“

Foto: vlastní

Příloha 13

Krajiny, úvod knihy

Foto: vlastní

Příloha 14

Poznámka u rostlin

I

ořechokřídlec

Drobné větvičky ořechokřídlece sahají do prostoru. A myšlenka modrých květů se zhmotní až za dlouhých osm měsíců. Všechno má svůj čas.

IV

sasanka hajní

Noční obloha
se otiskla
do dubnového lesa.

V

růže šípková

Ráda vídám divoké růže.
Něžnější a skromnější příbuzné
vyšlechtěné růže obecné.

Příloha 15

Fotografie z rodinného archivu

Foto: vlastní

Scan: rodinný archiv

Příloha 16

Fotografie z rodinného archivu

Foto: vlastní

Scan: rodinný archiv

Příloha 17

Práce s otisky rostlin

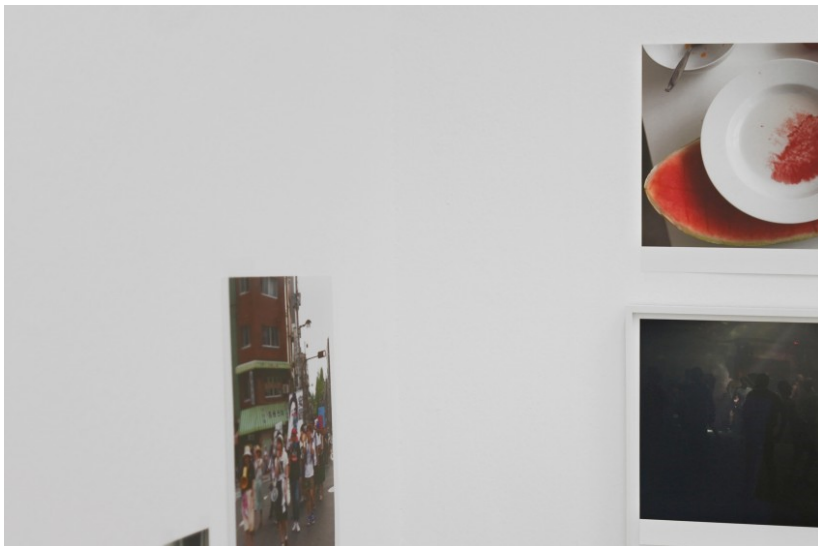

Foto: vlastní

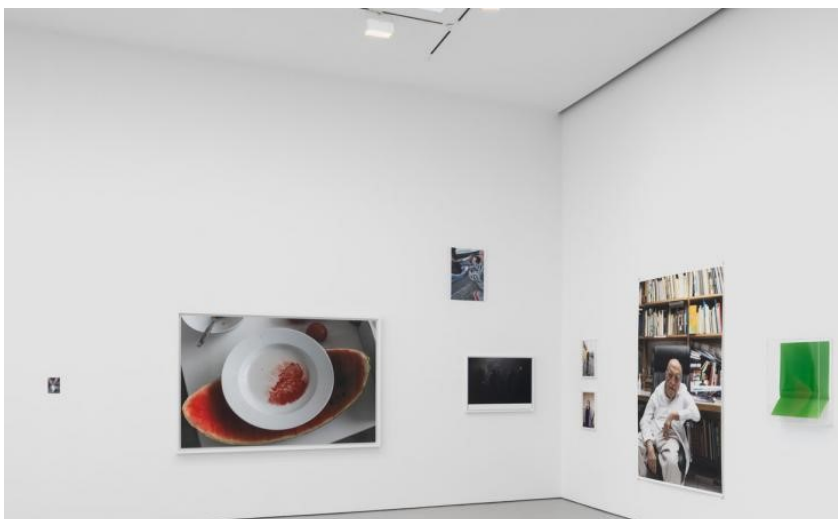
Příloha 18

Ukázka z tvorby Wolfganga Tillmanse

Instalace s fotografií „Watermelon still-life“ v Domě umění v Českých Budějovicích v roce 2015

ARCHIV DOMU UMĚNÍ, 2015. Wolfgang Tillmans – nervózní zátiší a zvědavé pohledy [digitální fotografie]. Dům umění České Budějovice. In: *artalk* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: <https://artalk.cz/2015/12/14/wolfgang-tillmans-nervozni-zatisi-a-zvedave-pohledy/>

Instalace s fotografií „Watermelon still-life“ v David Zwirner gallery v New Yorku v roce 2015

GENDALL JOHN, 2015. Work in progress: Wolfgang Tillmans' 'PCR' opens at David Zwirner, NYC. [digitální fotografie]. David Zwirner gallery, NYC. In: *techfan* [online]. [cit. 28.7.2021]. Dostupné z: <https://techfan.info/art/wolfgang-tillmans-pcr-opens-at-david-zwirner/amp>

Příloha 19

Formy z antuky, proces odlévání, rozbití forem

Nově vytvořená forma, zatím bez naléváček

Zahřívání sádrových forem

Cín v sádrovo-antukové formě, chladnutí

Rozbitá forma s odlitkem přírodniny

Foto: vlastní

Příloha 20

Cínové odlitky vytvořené v rámci práce na souboru o cykličnosti času

Foto: vlastní